

تثبیت کوتاه مدت ارز در مرکز مبادلات ارزی در کنار دخالت در بازار آزاد ارز

دکتر ابراهیم علی رازینی، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

جهان اقتصاد

با توجه به نوسانات شدیدی که در بازار ارز در طی ماهها و بویژه سه هفته اخیر بوجود آمد، یکی از ایده های مسئولان اقتصادی دولت و راهکار کنترل این بازار تشکیل مرکز مبادلات ارزی بود که از دوم مهرماه سال جاری به صورت آزمایشی کار خود را آغاز کرد و از سوم مهرماه به صورت یکپارچه در سراسر کشور عملیاتی شد. در این مرکز که مبنای نرخ ارز ۲ درصد کمتر از میانگین نرخ بازار غیررسمی است همه دارندگان و متقاضیان ارز با مراجعه به این مرکز می توانند ارز خود را عرضه و تأمین کنند. همچنین منابع ارزی مورد نظر برای عرضه ارز در این مرکز شامل ۱۴.۵ درصد ارز حاصل از فروش نفت شرکت ملی نفت، ارز حاصل از فروش محصولات پتروشیمی که متعلق به شرکت پتروشیمی است، دو تا ۱۰ درصد ارز مربوط به صندوق توسعه ملی و نیز ارز حاصل از صادرات غیرنفتی تعیین شده است. در واقع در این طرح علاوه بر بخش نفت، پتروشیمی و صندوق توسعه ملی، امکان مشارکت بخش خصوصی و صادرکنندگان غیرنفتی نیز وجود دارد و دارندگان ارز از جمله عموم مردم که در بانکها سپرده گذاری ارزی کرده اند یا در منازلشان ارز را نگهداری می کنند می توانند در این طرح مشارکت داشته باشند.

آنچه که از قراین پیداست راه اندازی مرکز مبادلات ارزی کار مثبتی بود که برای کاهش التهابات بازار ارز صورت گرفت. هرچند پس از تشکیل این مرکز، نرخ ارز در بازار آزاد روندی صعودی داشت و سازوکار نرخ اعلامی از سوی مرکز مبنی بر تفاوت نرخ دو درصدی این مرکز با بازار آزاد، تحت الشعاع قرار گرفت و عملاً این تفاوت خیلی زیاد شد ولی تداوم عرضه ارز و پاسخگویی به تقاضای های اولویتهای مختلف در این مرکز این امیدواری را ایجاد کرده است تا با توجه به شرایط ملتهب بازار، واردکنندگان کالاها اعم از مواد اولیه، کالاهای واسطه ای و کالاهای سرمایه ای تا حدودی از تأمین ارز مورد نیاز خود اطمینان حاصل نمایند.

با این حال این موضوع را باید در نظر گرفت که فاصله گرفتن نرخ بازار آزاد از نرخ مورد عمل در مرکز مبادلات ارزی باعث شده است که یک سردرگمی و ابهام در چگونگی اعلام نرخ ارز در مرکز مبادلات ارزی صورت گیرد. زیرا فاصله زیاد نرخ ارز بازار آزاد و نرخ مرکز مبادلات ارزی باعث گردیده

است که نرخهای اعلامی در مرکز مبادلات ارزی از مبنای محکمی برخوردار نبوده و بلکه بیشتر دستوری باشند.

با توجه به اینکه از زمان ایجاد شکاف بین نرخ ارز بازار آزاد و نرخ ارز مرکز مبادلات ارزی عمدتاً سعی شده است که نرخهای اعلامی با گذشت زمان نسبت به نرخهای قبلی رقم کمتری باشد و با توجه به بازه زمانی که واردکنندگان پس از ثبت سفارش و تخصیص ارز تا پرداخت معادل ریالی آن نزد بانک عامل برای ایفای تعهد خود دارند، این انتظار بوجود آمده است که در روزهای آینده نیز نرخ ارز در مرکز مبادلات کاهش یابد. لذا این عمل باعث شده است که علی رغم رشد تعداد ثبت سفارشات در سه هفته گذشته و گذشتن آن از سه هزار مورد ولی مبلغ و ارزش آنها به مانند تعداد رشد نداشته باشد. در این راستا برای اینکه اطمینان خاطر به واردکنندگان داده شود مناسب است با توجه به فاصله نرخ ارز در بازار آزاد و مرکز مبادلات ارزی، نرخ ارز برای دوره ای کوتاه مدت مثلاً یک الی دو هفته تثبیت شود. از سویی دیگر برای اینکه نرخ ارز در بازار آزاد نیز کاسته شود و به نرخ ارز مرکز مبادلات ارزی نزدیک شود، بانک مرکزی مقداری ارز در اختیار صرافیهای مجاز قرار دهد تا با عرضه این ارزها در بازار آزاد نرخ آن نیز کاهش یابد. لازم به ذکر است که بنا به اعلام مسئولین بانک مرکزی به منظور نظارت کامل بر عملیات ارزی کشور از سامانه‌های پورتال ارزی، سنا و ساعت استفاده می شود. سامانه سنا، امکان ثبت اطلاعات را در صرافی‌ها بر عهده دارد و با راه‌اندازی این سامانه بانک مرکزی امکان نظارت بر گردش ارز در صرافی‌های مجاز را نیز خواهد داشت.

همچنین ذکر این نکته ضروری است که هرچند ایجاد مرکز مبادلات ارزی راه خوبی بود که برای کمک به ساماندهی مشکلات ارزی انتخاب شد، اما تنها راه حل نیست و حلال کامل مشکلات بازار نیست و باید در کنار آن تدابیر دیگری اندیشیده شود برخی از این تدابیر مانند کنترل نرخ تورم و کنترل نقدینگی برای بازه زمانی بلند مدت می باشد برخی دیگر نیز در کوتاه مدت می تواند اتخاذ شود. از جمله این تدابیر و اقدامات می توان به تداوم برخورد با اخلاص گران بازار آزاد و تشویق بخش خصوصی اعم از صادرکنندگان غیرنفتی و دارندگان حسابهای سپرده ارزی به عرضه ارز به مرکز مبادلات ارزی اشاره کرد.